



25.09.2013

Kj/50

§ 337

Sj / Den av ledamoten Outi Alanko-Kahiluoto väckta motionen om utvidgad användning av procentprincipen för kultur

HEL 2013-002196 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige beslutade i enlighet med stadsstyrelsens förslag anse den av ledamoten Outi Alanko-Kahiluoto väckta motionen vara slutligt behandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Leena Mickwitz, stadssekreterare, telefon: 310 36054
leena.mickwitz(a)hel.fi

Bilagor

1 Outi Alanko-Kahiluodon aloite 13.2.2013

Beslutsförslag

Stadsfullmäktige beslutar anse den av ledamoten Outi Alanko-Kahiluoto väckta motionen vara slutligt behandlad.

Föredraganden

Ledamoten Outi Alanko-Kahiluoto och 29 andra ledamöter föreslår en utredning av möjligheten att utvidga procentprincipen för kultur på så sätt att man även binder (särskilt överenskomna) betydelsefulla privata projektområden och byggnadsprojekt till genomförandet av denna.

Stadsstyrelsen hänvisar till utlåtanden den fått gällande ärendet och konstaterar att stadsstyrelsen 12.12.2011 godkände uppdaterade beslut angående procentpenningprojekt. I beslutet finns först nämnt betydande husbyggnadsprojekt samt gatu- och parkområdesprojekt, inom vilka procentpenningprojekten genomförs. Till denna del motsvarar beslutet tidigare praxis. Man konstaterar vidare i beslutet att staden genomför procentpenningprojekt bl.a. inom projektområden med vilka man avser områden med tomtöverlåtelse och byggande i ett aktivt skede. I beslutet konstateras att man för projektområden och även för betydelsefulla kompletteringsbyggobjekt i detaljplane- och tomtöverlåtelsefasen kan bestämma en finansieringsandel som används för kulturprojekt under byggnadstiden och inköp av bestående konst.



I samband med stadsstyrelsens beslut utvidgades således förfarandet med procentpenning inom staden. Man skapade även egna förfaringssätt för detta. Före detta hade man inom staden genomfört en betydande procentpenninghelhet endast i ett område, Arabiastranden, vilket man även hänvisar till i utlåtandet. De enskilda byggarna i Arabiastranden förpliktigades att anvisa en bestämd summa för konstverk, projektet genomfördes av en särskild koordinator och konstverken förblev i gårdsbolagens eller de privata servicebolagens ägo. I den nya modell som det nu kommits överens om sker koordineringen och valet av konstverk i samverkan med stadens förvaltningar och konstverken förblir i stadens ägo och på dess ansvar. Denna riktlinje ansågs som en mer hållbar verksamhetsmodell i längden än om procentpenningprojekten förblev i privat ägo. I denna modell har konstmuseet en naturlig roll som konstnärlig koordinator av projekten.

Som det framgår av utlåtandena, har det nya förfarandet enligt stadsstyrelsens beslut i december 2011, förverkligats i Fiskehamnen och föreberedelser för tillämpning av detta har gjorts i Mellersta Böle och Kronbergsstranden. Speciellt för detta förfarande är att den finansieringsandel som samlas in av de privata finansiärerna i samband med tomtöverlåtelsen förvaltas av stadens ekonomi- och planeringscentral och konstmuseet fungerar som expert inom projekten. I t.ex. Fiskehamnens projekt tar konstmuseet på sig ansvaret för upprätthållandet av konstverken på samma sätt som vid stadens traditionella procentpenningprojekt. Detta möjliggör en professionell istandsättning och ett professionellt underhåll av konstverken. Fastän projekten framskridit väl, finns det ännu sådant som måste justeras när det gäller att ta i bruk nya principer och praxis.

Stadsstyrelsen anser att de nya principer för procentpenningprojekt som fastställdes år 2011 för sin del motsvarar förslaget om utvidgning av procentpenningprojekten till privata projektområden och byggnadsprojekt. Att ta i bruk de nya verksamhetsmodeller man då beslutade om kräver sin egen tid och arbetsinsats. Stadsstyrelsen anser även att det inte i detta läge är ändamålsenligt att utvidga de principer som tillämpas i procentpenningprojekten men att man noggrant bör följa upp hur de principer stadsstyrelsen godkände år 2011 genomförs i praktiken. I alla områden inom områdesbyggandet ansvarar projektledarna i fråga för att procentpenningprinciperna tillämpas inom deras område, i samarbete med representanter för konstmuseet, stadsplaneringskontoret och byggnadskontoret.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Leena Mickwitz, stadssekreterare, telefon: 310 36054



25.09.2013

Kj/50

leena.mickwitz(a)hel.fi

Bilagor

1 Outi Alanko-Kahiluodon aloite 13.2.2013

Tiedoksi: Muutoksenhakukielto, valmistelu

Hallintokeskus

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 09.09.2013 § 917

HEL 2013-002196 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti esittää kaupunginvaltuustolle, että kaupunginvaltuusto päättäisi seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättäneen katsoa valtuutettu Outi Alanko-Kahiluodon aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Leena Mickwitz, kaupunginsihteerin, puhelin: 310 36054
leena.mickwitz(a)hel.fi

Kaupunkisuunnitteluvirasto 28.8.2013

HEL 2013-002196 T 00 00 03

Kaupunkisuunnitteluvirasto päätti antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Valtuustoaloitteessa esitetään selvitetäväksi prosenttiperiaatteen laajentamista siten "että sen toteuttamiseen sitoutettaisiin myös (erikseen sovittavat) merkittävät yksityiset projektialueet ja rakennushankkeet".

Ensimmäinen kaupunginhallituksen päätös prosenttiperiaatteen soveltamisesta on vuodelta 1991. Päivitetyt prosenttirahahankkeita koskevat periaatteet kaupunginhallitus hyväksyi 12.12.2011 (§ 1134). Prosenttiperiaatteen soveltaminen kirjattiin kaupungin strategiaohjelmaan 2009 – 2012 ja se sisältyy myös kaupungin strategiaohjelmaan vuosille 2013 – 2016: "Taiteen näkymistä



kaupunkiympäristössä vahvistetaan uudistettujen prosenttiperiaatteiden myötä.”

Helsingin kaupunki asetti vuonna 2000 Arabianrannan rakennuttajille veloituksen käyttöä 1–2 % rakennuskustannuksista taiteeseen. Arabianrannan kohdalla kaupunki asetti hankkeelle taiteellisen asiantuntijan. Arabianrannan tapauksessa taidekoordinaattorin palkkaamisesta vastasivat talous- ja suunnittelukeskus, rakennusvirasto ja kaupunkisuunnitteluvirasto. Teokset ovat nykyisin Arabianrannan kiinteistöjen ja taloyhtiöiden sekä osittain alueellisen palveluyhtiön omistuksessa ja vastuulla.

Kaupunki on kehittänyt prosenttiperiaatteen soveltamista projektialueilla. Kaupunginhallituksen päätökseen vuonna 2011 sisältyivät prosenttiperiaatteen soveltamiskäytännöt uusille alueille: ”Projektialueille ja merkittävillä täydennysrakentamiskohteille voidaan määritellä asemakaava- ja tontinluovutusvaiheessa rakentamisaikaisiin kulttuuriprojekteihin ja pysyviin taidehankintoihin kerättävä rahoitusosuus. Rahoitusosuuden suuruus määritellään aina tapauskohtaisesti. Vuosittaiseen talousarvioon varataan projektialueilta kerättäviä rahoitusosuuksia vastaava määräraha osoitettavaksi rahoitusjohtajan päätöksin ao. virastoille. Virastoille kohdistettavista määrärahoista sovitaan virastojen yhteiskokouksessa. Kerätyt rahoitusosuudet osoitetaan taidehankintoihin ja niiden toteuttamiseen, taideteosten ylläpitoon sekä kulttuuriprojekteihin niin, että määrärahasta osoitetaan lähtökohtaisesti 85 % taidehankintoihin ja niiden toteuttamiseen sekä ylläpitoon ja 15 % kulttuuriprojekteihin. Pysyvät julkisen taiteen teokset liitetään taidemuseon kokoelmiin soveltuvien osin.” Tätä käytäntöä toteutettu Kalasatamassa ja sen soveltamista on valmisteltu Keski-Pasilan alueella ja Kruunuvuorenrannassa.

Kaupunkisuunnitteluviraston tavoitteena prosenttiperiaatteen soveltamisessa on nostaa lähiympäristön laatua ja luoda identiteettiä alueelle taiteen keinoin. Erityisesti Kalasatamassa on myös ollut tavoitteena poistaa pitkän rakentamisajan aiheuttamia haittoja.

Prosenttiperiaatteen toteutuksessa ei kuitenkaan ole vielä saavutettu yhtenäisiä käytäntöjä osittain alueellisista eroista ja erilaisista tavoitteista johtuen. Myös selkeiden vastuutahojen määrittäminen on ollut joskus vaikeaa teosten tai tapahtumien sijoituessa hallinnolliselle rajapinnalle. Hankkeiden prosenttiperiaatteen mukaan rahoittamat taideteokset voivat sijaita rakennuksissa, tonteilla tai julkisessa tilassa. Arabianrannassa ja Kruunuvuorenrannassa taideteokset sijaitsevat tonteilla tai yhteispihoilla ja Kalasatamassa julkisessa tilassa. Kokonaisuutta täydentää yleensä kaupungin julkisiin tiloihin toteuttamat taideteokset.



Jotta prosenttiperiaatteen tarjoamat mahdollisuudet pystytään hyödyntämään mahdollisimman hyvin, tulee toimintatapoja entisestään selkeyttää ja erityisesti ohjaus ja koordinointi tulee kulloinkin osoittaa vankan asiantuntemuksen omaavalle taholle. Periaate, jossa projektialueilla kaupunkisuunnitteluvirasto laatii yleissuunnitelman taideteosten sijoituksesta ja suunnitteluperiaatteista yhteistyössä taidemuseon, rakennusviraston ja talous- ja suunnittelukeskuksen kanssa ja taideteokset suunnitellaan ja toteutetaan yleissuunnitelman pohjalta hankekohtaisesti on toimiva. Rakentajilla/rakennuttajilla ei kuitenkaan ole asiantuntemusta taideteosten tilaamiseen, suunnitteluttamiseen ja toteutukseen. Onnistuneet kokonaisuuden kannalta on myös oleellista, että taideteoksien yhteensopivuutta koordinoidaan aluekohtaisesti. Tämäntapainen erityistä asiantuntemusta vaativa toiminta ei kuulu luontevasti minkään hallintokunnan toimialaan. Arabianrannassa ulkopuolinen taidekoordinaattori oli olennaisin osa hankeen onnistumiseen.

Julkisessa tilassa sijaitsevien taideteosten ylläpitovastuu kuuluu kaupungille. Vastuualueet tulisi määritellä paitsi taideteosten ylläpitämisen myös käytön (taidetapahtumat) osalta. Tonteilla sijaitsevien taideteosten kunnossapito edellyttää asiantuntemusta. Projektialueilla, joilla toimii palveluyhtiö, voisi palveluyhtiö hankkia asiantuntija-apua ja tontinhaltioiden niin halutessa keskitetysti vastata taideteosten huollosta ja kunnossapidosta.

Onnistuneen alueen ominaisuuksia korostavan taideteoskokonaisuuden aikaansaaminen ja ylläpitäminen, kun vastuutahoja on useita, edellyttää koordinaatiota ja sitoutumista paitsi hankkeiden myös kaupungin eri hallintokuntien osalta. Prosenttiperiaatteeseen liittyy myös kulttuuriprojektien (15 %) järjestäminen, mikä lisää toimijoiden määrää tai tuo uusia tehtäviä hallintokunnille. Kaupunginhallitus on määritellyt prosenttiperiaatteen soveltamiskäytännöt 2011. Tältä pohjalta voisi olla tarkoituksenmukaista hyväksyttää alueelliset yleissuunnitelmat lautakuntatasolla ja varmistaa toteutukseen ja ylläpitoon riittävät resurssit.

Kaupunkisuunnitteluvirasto toteaa, että valtuustoaloitteessa on kiinnitetty huomiota merkittävään asiaan. Prosenttiperiaatteen soveltaminen uusille asuinalueille lisää asuinalueiden lähiympäristön laatua ja luo alueellista identiteettiä. Kaupunkisuunnitteluvirasto kannattaa Alanko-Kahiluodon ym. valtuustoaloitteen ehdotusta, jonka mukaan prosenttiperiaate laajennettaisiin siten, että sen toteuttamiseen sitoutettaisiin myös (erikseen sovittavat) merkittävät yksityiset projektialueet ja rakennushankkeet. Toimintamalli on kuitenkin syytä kehittää riittävän selkeäksi ja yksiselitteiseksi.



25.09.2013

Kj/50

Lisätiedot

Tuomas Hakala, projektipäällikkö, puhelin: 310 37205
tuomas.hakala(a)hel.fi
Riitta Jalkanen, projektipäällikkö, puhelin: 310 37293
riitta.jalkanen(a)hel.fi

Kiinteistölautakunta 08.08.2013 § 396

HEL 2013-002196 T 00 00 03

Päätös

Lautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle kaupunginvaltuutettu Outi Alanko-Kahiluodon sekä 27 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta seuraavan lausunnon:

Asuinalueiden viihtyvyydestä yleisesti

Kaupunki pyrkii asuntopoliittisten ja muiden strategisten tavoitteidensa mukaisesti toteuttamaan viihtyisiä, turvallisia ja monipuolisia asuinalueita. Asuinalueen viihtyvyys on aina subjektiivinen kokemus, johon vaikuttavat lukuisat eri tekijät. Tällaisia voivat olla mm. alueen rakennusten arkkitehtuuri, lähipalvelut, asukasjakauma, virkistysmahdollisuudet ja yleisten alueiden laatutaso.

Kaupunki pystyy vaikuttamaan alueiden viihtyvyyteen erityisesti asemakaavassa asetetuilla rakentamisen laatutavoitteilla sekä korkeatasoisella julkisella rakentamisella (julkiset rakennukset ja yleiset alueet). Kaupungin omistamien maiden osalta kiinteistötoimi pyrkii tukemaan viihtyisien ja tasokkaiden asuinalueiden toteuttamista mm. luovuttamalla tontteja vuosittain laatukilpailuilla sekä edellyttämällä arkkitehtuurikilpailujen järjestämistä kaupungin varaamilla kaupunkikuvallisesti merkittävillä paikoilla sijoittuvilla tonteilla.

Nykykäytäntö pääpiirteissään

Asuinalueen viihtyvyyttä voidaan parantaa myös ympäristötaiteen ja kulttuurin keinoin. Kaupunginhallitus päätti joulukuussa 2012 hyväksyä taideprosentin käyttöä koskevat periaatteet, jotka koskevat sekä kaupungin omia rakennushankkeita sekä projektialueita. Periaatteiden mukaisesti projektialueille ja merkittävillä täydennysrakentamiskohteille voidaan määritellä asemakaava- ja tontinluovutusvaiheessa rakentamisaikaisiin kulttuuriprojekteihin ja pysyviin taidehankintoihin kerättävä rahoitusosuus. Rahoitusosuus määritellään tapauskohtaisesti. Kerätyt rahoitusosuudet osoitetaan taidehankintoihin ja niiden toteuttamiseen, taideteosten ylläpitoon ja kulttuuriprojekteihin.

Taideprosenttikäytäntöä on sovellettu eri muodoissa Arabianrannan, Kalasataman sekä Kruunuvuorenrannan projektialueilla. Arabianrannan



25.09.2013

Kj/50

alueella tontin rakentajan tuli tontinvaraus- ja luovutusehtojen mukaisesti käyttää 1 - 2 % hankkeen kokonaishankinta-arvosta taiteeseen, joka tuli tontin omistajan/haltijan (esim. as oy) omistukseen tai alueen palveluyhtiön omistukseen. Kalasataman ja Kruunuvuorenrannan alueilla taidetta varten kerättävä maksu on määritetty euromääräisesti ollen 10 euroa/k-m² tarkistettuna rakennuskustannusindeksillä.

Voimassa olevat periaatteet eivät koske yksityiselle maalle toteutettavia hankkeita. Kaupunki on kuitenkin aiemmin Arabianrannan alueella ohjannut yksityiseltä maanomistajalta maankäytösopimuksen perusteella perittyjä korvauksia ko. alueen ympäristötaiteen hankintaan.

Selvitys taide- ja kulttuuriproosenttiperiaatteen laajentamisesta

Kiinteistölautakunta pitää tarkoituksenmukaisena, että taide- ja kulttuuriperiaatteen soveltamisen laajentamismahdollisuudet selvitetään. Mikäli taideproosenttiperiaate otettaisiin nykyistä merkittävästi laajempaan käyttöön, tulee menettelylle luoda selkeät ja yksiselitteiset ohjeet. Ohjeissa tulisi muun ohella määritellä, mitä on pidettävä kulloisessakin tilanteessa taideteoksena, mikä on vaadittava laatutaso, miten vaadittava maksu suoritetaan ja kenen vastuulle kuuluvat taideteosten ylläpito jne. Samalla tulee päättää kaupungin sisältä ne tahot, jotka vastaavat ehtojen soveltamisesta ja noudattamisen valvonnasta.

Kiinteistölautakunta katsoo, että selvityksen yhteydessä tulisi erityisesti huomioida jäljempänä mainitut näkökohdat.

Ohjausmahdollisuudet

Kaupunki voi halutessaan edellyttää omistamillaan ja luovuttamillaan tonteilla taideproosenttiperiaatteen noudattamista tontinluovutusehdoissa. Hankkeiden toteuttajien kannalta on erityisen tärkeää, että vaadittava prosentti/muu maksu on kerrottu mahdollisimman aikaisessa vaiheessa eli käytännössä tontinvarusehdoissa, kuten nykyisellään on menetelty. Taidemaksun perimisestä päättää näin ollen tontinvarausten yhteydessä kaupunginhallitus.

Kiinteistölautakunnan näkemyksen mukaan ohjauksen ei tule perustua asemakaavamääräyksiin, koska mahdolliset poikkeamiset määräyksistä edellyttävät aina maankäyttö- ja rakennuslain mukaista poikkeamismenettelyä, joka voi muodostua raskaaksi ja hitaaksi. On myös epäselvää, voidaanko tämän tyyppisiä määräyksiä nykyisen lainsäädännön perusteella ottaa asemakaavaan.



25.09.2013

Kj/50

Merkittävien yksityiselle maalle toteutettavien hankkeiden osalta ohjaus voidaan lähtökohtaisesti toteuttaa maankäytösopimuksiin otettavin ehdoin, mikäli hanke edellyttää asemakaavan muutosta, josta koituu maanomistajalle merkittävää hyötyä. Kiinteistötoimella ei kuitenkaan ole nykyisellään resursseja valvoa tämän tyyppisten ehtojen toteutumista.

Kustannusvaikutuksista

Aloitteessa todetaan, ettei hankkeilta edellytettävällä taideprosentilla ole vaikutusta asuntojen hintaan, vaan vaadittu suoritus alentaa hankkeen toteuttajan katetta. Vaikka aloitteessa esitettyä arviota voidaan pitää lähtökohtaisesti oikeana sääntelemättömän asuntotuotannon osalta, tulee huomata, että kaupungin nykyisten asuntopoliittisten tavoitteiden mukaan kaupungin asuntotuotannosta 60 prosenttia tulisi olla kohtuuhintaista säänneltyä omakustannusperusteista tuotantoa (ARA-vuokra, Hitas, ASO jne.). Tavoite tarkoittaa, että myös yksityiselle maalle tulisi toteuttaa säänneltyä omakustannusperusteisen asuntotuotannon hankkeita. Omakustannusperusteisessa tuotannossa kaikki rakennuskustannukset vaikuttavat suoraan asunnon myyntihintaan/vuokraan. Taidetta ja kulttuuritoimintaa varten perittävien maksujen tulee siten kaikissa tilanteissa olla kohtuullisia.

Edellä mainitun osalta tulee lisäksi huomata, että Helsingissä on nykyisellään paljon (esikaupunki)alueita, jossa pelkästään asemakaava- ja viranomais määräyksistä johtuvat rakennuskustannukset ovat helposti lähellä ko. alueen asuntojen arvioitua markkinahintaa/vuokraa tai jopa sen yli. Tämä laskee olennaisesti tonttien kiinnostavuutta rakennuttajien ja rakentajien näkökulmasta. Tonttien kiinnostavuuden säilyttämiseksi ja toteutumisen edistämiseksi tällaisilla alueilla ei ole syytä edellyttää hankkeilta ylimääräisiä kustannuksia aiheuttavia toimenpiteitä. Näillä alueilla tulisi pikemminkin harkita rakennuskustannuksia aiheuttavien kaava- ja muiden määräysten väljentämistä.

Myös toimitilahankkeiden osalta voidaan todeta, että näiden hankkeiden taloudellisen toteutuskelpoisuuden realiteetit vaihtelevat merkittävästi alueittain, riippuen pitkälti kunkin alueen toimitilojen markkinavuokratasosta.

Maksun määräytymisperuste

Taide- ja kulttuuritoimintaan sijoitettavan maksun määrittäminen prosenttiperusteisesti on varsin ongelmallista mm. maksujen suuruuden ennakoitavuuden, hankkeiden talouden sekä valvonnan järjestämisen näkökulmasta. Kaupungilla on, ARA- ja Hitas- asuntotuotantoa lukuun ottamatta, yleensä hyvin rajalliset



25.09.2013

Kj/50

mahdollisuudet selvittää yksittäisen hankkeen kustannuksia, jolloin vaadittavan maksun määrittäminen ja valvonta on vaikeaa, ellei mahdotonta. Toiseksi prosenttiperusteinen määrittely johtaa helposti siihen, että hankkeen rakennusteknisten- ym. ominaisuuksien (esim. maaperän heikko rakennettavuus) puolesta rakennuskustannuksiltaan kalliiksi muodostuva hanke joutuu maksamaan korkeampaa taidemaksua. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena eikä hankkeiden toteuttajien yhdenvertaista kohtelua edistävänä.

Mainittujen ongelmien välttämiseksi mahdollisesti vaadittava taidemaksu tulisi määrittää kiinteänä eli euroa/k-m² -perusteisesti prosenttiperusteisen määrittelyn sijaan.

Taideteosten ylläpito

Tonteille sijoitettavien taideteosten osalta tulee edelleen huomata, että taideteokset edellyttävät ylläpito- ja huoltotoimenpiteitä, jotka jäävät aina lähtökohtaisesti tontin omistajan tai haltijan (asuntoyhtiö/kiinteistöyhtiö) vastuulle. Esimerkiksi asuntoyhtiöillä ei kuitenkaan useimmiten ole osaamista tavanomaisesta kiinteistöhuollosta poikkeavaan taideteosten ym. yllä- ja kunnossapitoon. Mikäli toteutettavaksi vaadittavat taideteokset eivät ole selvästi toiminnallinen osa rakennusta, myös taloyhtiöiden intressi ylläpitoon voi olla vähäinen. Näin erityisesti, jos ylläpidon kustannukset nousevat esim. taideteoksessa käytettyjen erityismateriaalien ja vaadittavan erityisosaamisen vuoksi korkeiksi. Mikäli taideprosenttiperiaatteen käyttöä laajennetaan nykyisestä, tulisi erityistä huomiota kiinnittää taideteosten tarkoituksenmukaisen ylläpidon järjestämiseen.

Esittelijä

osastopäällikkö
Juhani Tuuttila

Lisätiedot

Sami Haapanen, toimistopäällikkö, puhelin: 310 36437
sami.haapanen(a)hel.fi

Asuntotuotantotoimikunta 26.06.2013 § 117

HEL 2013-002196 T 00 00 03

Päätös

Asuntotuotantotoimikunta päätti antaa kaupunginhallitukselle kaupunginvaltuutettu Outi Alanko-Kahiluodon ym. valtuutettujen kulttuurin prosenttiperiaatteen laajentamisaloitteesta seuraavan lausunnon:



Taiteen prosenttiperiaatteesta on Helsingissä jo pitkä kokemus. ATT on rakennuttanut mm. Arabianrantaan useita kohteita, joissa prosenttiperiaatetta on sovellettu. Arabianrannassa veloitettiin käyttämään taiteellisen yhteistyön toteuttamiseen ”vähintään 1 % ja enintään 2 % kohteen hankinta-arvosta”. Arabianrannan eteläpäässä taidemaksu kohdistettiin yhteispihoille liittymismaksun tapaan ja Kalasatamassa maksu osoitettiin ympäristötaiteelliseen yhteistyöhön (10 e/k-m² rakennuskustannusindeksi 1/2009). Vastaavantyyppisiä prosenttiperiaatteita on tulossa muillekin alueille. Alueelliset prosenttihankkeet koskevat kaikkia alueen rakennuttajia, riippumatta siitä onko rakennuttajana kaupunki vai yksityinen toimija.

Taide sopii hyvin osaksi tavallista asuinympäristöä. Asuinympäristössä taide tulee lähelle eri-ikäisiä kaupunkilaisia, myös niitä jotka eivät muutoin hakeudu taiteen äärelle. Silloin, kun taide sisällytetään asuinrakennushankkeeseen, sen kustannukset tulevat osaksi hankkeen kustannuksia. Sekä taiteen hankinnan että ylläpidon kustannukset tulevat siis viime kädessä asukkaiden maksettavaksi.

Käsitteissä esiintyy erilaisia tapoja määritellä taiteelle varattu rahamäärä; joissakin yhteyksissä puhutaan osuudesta rakennuskustannuksista, toisissa hankinta-arvosta, budjetista tai investoinnista. Kaupunginhallituksen päätöksessä 12.12.2011 (Prosenttirahahankkeissa sovellettavat periaatteet) on maininta siitä, että rakennuskustannuksiin ei lasketa normaalia kalliimpia perustuskustannuksia. Liittymismaksutyypisissä taidemaksuissa maksu perustuu indeksiin sidottuna euromääränä hankkeen kerrosalaan. Taidekustannusten suuruus vaihtelee laskentatavasta riippuen.

Rakentamisen hinta on korkealla tasolla ja ”prosentti” tai ”kymppi neliölle” muodostavat merkittäviä summia. Seuraavassa on esimerkkilaskelma taiteelle kohdennettujen kustannusten muodostumisesta: Esimerkkitalo on 4000 k-m² kerrostalo, mikä rakennetaan vuokratontille. Se sisältää 50 asuntoa, yhteensä noin 3400 asm². Oletetaan, että rakennuksen hankinta-arvo on 4.000 euroa asuinneliölle. Yhden prosentin taidemaksu on tällöin 136.000 euroa, eli noin 2.700 euroa jokaista asuntoa kohden. Mikäli prosentti lasketaan rakennuskustannuksista, mikä olisi esimerkissä 3.500 e/m², tulisi taiteen osuudeksi noin 119.000 euroa eli noin 2.400 euroa jokaista asuntoa kohden. Kerrosalaan sidottu 10 euron korvamerkitty summa muodostaa sekin 40.000 euroa, mikä esimerkkitalossa merkitsee 800 euroa jokaista asuntoa kohden.

Yllä esitetyt summat ovat esimerkinomaisia, mutta kuvastavat sitä miten merkittävästä investoinnista on kysymys. Vertailun vuoksi mainittakoon, että hallituksen tuoreessa asuntopoliittisessa



25.09.2013

Kj/50

uudistuspaketissa kuntien vuokra-asunnoille on osoitettu määräaikainen 5.000 euron käynnistysavustus asuntoa kohden. Mikäli prosenttiperiaatetta käytetään kirjaimellisesti, se vie tuosta avustuksesta esimerkkitalon tapauksessa noin puolet.

Taideteosten huolto rakennuksen valmistumisen jälkeen on herättänyt kysymyksiä: miten huolletaan, kuka saa huoltaa ja miten taideteoksen voi mahdollisesti poistaa. Olennaista onkin varmistua taideteosten soveltavuudesta asuinympäristöön. Taidetta voidaan tuoda ja tuodaan rakennuksiin myös vapaaehtoiselta pohjalta. Esimerkkinä ATT:lla on hyvinkin taiteellisia julkisivuratkaisuja tai esimerkiksi porrashuoneisiin tuotuja kuva-aiheita tai lasituksiin tehtyjä kuvioiteja.

Asuntotuotantotoimikunta pitää hyvänä ja kannatettavana ajatuksena harkittua taiteen sijoittamista asuntokohteisiin. Silloin, kun taidetta edellytetään, tulisi taiteen hankinnan olla ammattitaitoisesti koordinoitua ja johdettua. Taideteokset tulisi sijoittaa sellaisiin kohteisiin, joissa on hallinnollisesti riittävät edellytykset huolehtia taideteoksesta myös jatkossa. Otollisia taiteen sijoituspaikkoja voisi syntyä alueen julkisten palvelujen, esimerkiksi koulujen tai päiväkotien, yhteyteen. Taiteen hankinta kiinteällä maksulla on tilaajalle yksinkertaisempi ja ennustettavampi tapa kuin projektikohtaiset taidehankinnat. Taidemaksun tulee joka tapauksessa olla kohtuullinen eikä se saa olla ylimitoitettu.

Esittelijä

vs. toimitusjohtaja
Risto Mykkänen

Lisätiedot

Seidi Kivisyryjä, hankesuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 32331
seidi.kivisyryja(a)att.hel.fi

Taidemuseon johtokunta 14.05.2013 § 26

HEL 2013-002196 T 00 00 03

Päätös

Taidemuseon johtokunta päätti antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Valtuustoaloitteessa esitetään selvitettäväksi prosenttiperiaatteen laajentamista siten ”että sen toteuttamiseen sitoutettaisiin myös (erikseen sovittavat) merkittävät yksityiset projektialueet ja rakennushankkeet”.

Taidemuseo käsittelee tässä lausunnossaan prosenttiperiaatteen soveltamista taidehankintoihin projektialueilla ja rakennushankkeissa. Päivitetyt prosenttirahahankkeita koskevat periaatteet sisältävät



25.09.2013

Kj/50

mahdollisuuden soveltaa käytäntöä myös uusilla asuinalueilla eli projektialueilla.

Helsingin kaupunki on ollut prosenttiperiaatteen edelläkävijä Suomessa. Ensimmäinen kaupunginhallituksen päätös prosenttiperiaatteen soveltamisesta on vuodelta 1991. Päivitetyt prosenttirahahankkeita koskevat periaatteet kaupunginhallitus hyväksyi 12.12.2011 (§ 1134). Prosenttiperiaatteen soveltaminen kirjattiin kaupungin strategiaohjelmaan 2009 – 2012 ja se sisältyy myös kaupungin strategiaohjelmaan vuosille 2013 – 2016: ”Taiteen näkymistä kaupunkiympäristössä vahvistetaan uudistettujen prosenttiperiaatteiden myötä.”

Kh:n päätös prosenttiperiaatteen soveltamisesta on tämän esityksen liitteenä.

Helsingin kaupunki asetti vuonna 2000 Arabianrannan rakennuttajille veloituksen käyttää 1–2 % rakennuskustannuksista taiteeseen. Arabianrannan kohdalla kaupunki tulkitsi periaatetta siten, että kaupungin tuli asettaa hankkeelle taiteellinen asiantuntija. Arabianrannan tapauksessa taidekoordinaattorin palkkaamisesta vastasivat talous- ja suunnittelukeskus ja Taideteollinen korkeakoulu. Teokset ovat nykyisin Arabianrannan kiinteistöjen ja taloyhtiöiden omistuksessa ja vastuulla.

Hyvin samanlaisin periaattein toimii nyt rakenteilla oleva taidehanke Joensuun Penttilänrannassa, jossa asiantuntijuudesta vastaavat Pohjois-Karjalan taidetoimikunta ja Joensuun kaupunki yhdessä.

Kuten aloitteessa todetaan, Arabianranta oli ensimmäinen prosenttiperiaatetta rakennusvaiheessa kattavasti ja onnistuneesti käyttänyt kaupunginosa. Arabianrannan taideteosten ylläpidossa on kuitenkin ollut teosten ylläpitoon liittyviä ongelmia. Taloyhtiöillä itsellään ei aina ole resursseja eikä asiantuntemusta teosten kunnostamiseen. Kaupunki ei voi velvoittaa yksityistä tahoa ylläpitämään ja kunnostamaan omistamiaan taideteoksia. Ratkaisu ongelmaan saattaa olla teoksen poistaminen.

Rakennuttajalla ei aina ole asiantuntemusta taideteosten toteuttamisessa. Erillisen asiantuntijan palkkaaminen ei välttämättä takaa hankkeiden onnistumista taideteosten ylläpidon ja siihen liittyvien kustannusten arvioinnissa. Vastuukysymykset tulisi selvittää silloin, kun kaupunki velvoittaa yksityistä tahoa hankkimaan taidetta.

Kaupunki onkin pyrkinyt kehittämään prosenttiperiaatteen soveltamista projektialueilla.



Kaupunginhallituksen päätökseen vuonna 2011 sisältyivät prosenttiperiaatteen soveltamiskäytännöt myös uusille alueille: ”Projektialueille ja merkittävillä täydennysrakentamiskohteille voidaan määritellä asemakaava- ja tontinluovutusvaiheessa rakentamisaikaisiin kulttuuriprojekteihin ja pysyviin taidehankintoihin kerättävä rahoitusosuus. Rahoitusosuuden suuruus määritellään aina tapauskohtaisesti. Vuosittaiseen talousarvioon varataan projektialueilta kerättäviä rahoitusosuuksia vastaava määräraha osoitettavaksi rahoitusjohtajan päätöksin ao. virastoille. Virastoille kohdistettavista määrärahoista sovitaan virastojen yhteiskokouksessa. Kerätyt rahoitusosuudet osoitetaan taidehankintoihin ja niiden toteuttamiseen, taideteosten ylläpitoon sekä kulttuuriprojekteihin niin, että määrärahasta osoitetaan lähtökohtaisesti 85 % taidehankintoihin ja niiden toteuttamiseen sekä ylläpitoon ja 15 % kulttuuriprojekteihin. Pysyvät julkisen taiteen teokset liitetään taidemuseon kokoelmiin soveltuvin osin.”

Tätä uutta käytäntöä on onnistuneesti toteutettu Kalasatamassa ja sen soveltamista on valmisteltu myös Keski-Pasilan alueella. Ominaista tässä menettelyssä on, että tontinluovutuksen yhteydessä yksityisiltä rakennuttajilta kerättyä rahoitusosuutta hallinnoi Helsingin kaupungin talous- ja suunnittelukeskus ja että taidehankintojen osalta Helsingin taidemuseo toimii asiantuntijana. Kalasatamassa on tällä hetkellä kaksi suurempaa taidehankintaa tilausvaiheessa ja useita muita on valmisteilla.

Kalasataman hankkeessa taidemuseo ottaa vastuun taideteoksista samalla tavoin kuin muissa prosenttiperiaatehankkeissa. Uudet teokset sijoitetaan lähtökohtaisesti kaupungin alueille, jolloin vastuukysymykset ovat selkeät. Julkisten taideteosten ylläpidosta vastaavat taidemuseolla ja rakennusvirasto yhdessä. Jotta tätä uutta prosenttirahaperiaatetta pystyttäisiin jatkossa kuitenkin kunnolla toteuttamaan, tulee taideteosten ylläpitoon suunnata riittävästi resursseja.

Taidemuseon johtokunta toteaa, että valtuustoaloitteessa on kiinnitetty huomiota tärkeään asiaan. Prosenttiperiaatteen soveltaminen uusille asuinalueille lisää asuinalueiden viihtyvyyttä ja nostaa kaupungin profiilia kuvataidekaupunkina

Taidemuseon johtokunta kannattaa Alanko-Kahiluodon ym. valtuustoaloitteen ehdotusta, jonka mukaan prosenttiperiaate laajennettaisiin siten, että sen toteuttamiseen sitoutettaisiin myös (erikseen sovittavat) merkittävät yksityiset projektialueet ja rakennushankkeet.

Käsittely



25.09.2013

Kj/50

14.05.2013 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Esittelijä muutti esitystään käsittelyn alussa seuraavasti:

SIVU 1, KAPPALE 3, lisätään "projektialueilla ja rakennushankkeissa":

Taidemuseo käsittelee tässä lausunnossaan prosenttiperiaatteen soveltamista taidehankintoihin projektialueilla ja rakennushankkeissa. Päivitetyt prosenttirahahankkeita koskevat periaatteet sisältävät mahdollisuuden soveltaa käytäntöä myös uusilla asuinalueilla eli projektialueilla.

SIVU 3, LOPPUOSA, lisätään viimeinen kappale:

Taidemuseon johtokunta toteaa, että valtuustoaloitteessa on kiinnitetty huomiota tärkeään asiaan.

Prosenttiperiaatteen soveltaminen uusille asuinalueille lisää asuinalueiden viihtyvyyttä ja nostaa kaupungin profiilia kuvataidekaupunkina.

Taidemuseon johtokunta kannattaa Alanko-Kahiluodon ym. valtuustoaloitteen ehdotusta, jonka mukaan prosenttiperiaate laajennettaisiin siten, että sen toteuttamiseen sitoutettaisiin myös (erikseen sovittavat) merkittävät yksityiset projektialueet ja rakennushankkeet.

Vastaehdotus:

Jussi Salonranta: Poistetaan muutetun esityksen viimeinen kappale:

Taidemuseon johtokunta kannattaa Alanko-Kahiluodon ym. valtuustoaloitteen ehdotusta, jonka mukaan prosenttiperiaate laajennettaisiin siten, että sen toteuttamiseen sitoutettaisiin myös (erikseen sovittavat) merkittävät yksityiset projektialueet ja rakennushankkeet.

Kannattajat: Nina Adamsson

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Poistetaan muutetun esityksen viimeinen kappale.

Jaa-äännet: 4

Kimmo Sarje, Thomas Wallgren (pj), Pauli Waroma, Erja Väyrynen

Ei-äännet: 4

Nina Adamsson, Valentina Ahlavo, Elisa Koponen, Jussi Salonranta



25.09.2013

Kj/50

Tyhjä: 0

Poissa: 1
Otso Kantokorpi

Esittelijä

va taidemuseon johtaja
Erja Pusa

Lisätiedot

Elina Leskelä, intendentti, puhelin: 310 87043
elina.leskela(a)hel.fi
Klas Fontell, arkkitehti/suunnittelija, puhelin: 310 87047
klas.fontell(a)hel.fi